

Ομάδα
Περιβαλλοντικής
Εκπαίδευσης

ΛΥΚΕΙΟ
ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Χώροι λατρείας Στη Βρίσα

==
** Περιοδική έκδοση * Οκτώβριος 2000 * Τεύχος 1 **
==

Η προϊστορία: Μια Ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σ ένα σχολείο υπόκειται πάντα στη μεταβολή και την ανανέωση που επιφέρει η ανανέωση του μαθητικού δυναμικού του σχολείου. Μαθητές πάνε και έρχονται. Αποφοιτούν και ρίχνονται στον σκληρό στίβο της ζωής ενώ άλλοι παίρνουν τη θέση τους στα βασανιστικά αλλά και αξέχαστα θρανία.

Έτσι και οι περιβαλλοντικές Ομάδες κάθε χρόνο αποτελούνται από διαφορετικά μέλη που δεν έχουν τη συνέχεια και την εμπειρία που αποκτήθηκε από τις προηγούμενες αλλά έχουν τη ζωντάνια και την όρεξη του νεοφώτιστου. Μοναδικός συνδεδετικός κρίκος οι υπεύθυνοι καθηγητές αν τύχει και είναι ριζωμένοι σε ένα σχολείο και φυσικά το αρχείο του σχολείου.

Με αυτή την έννοια η Περιβαλλοντική μας Ομάδα ξεκίνησε τα πρώτα της βήματα με μαθητές της Β' τάξης του Γυμνασίου Πολιχνίτου το σχολικό έτος 1991-92 που μελέτησαν τα "Νερά της περιοχής Πολιχνίτου (πόσιμα, υπόγεια, θερμά, επιφανειακά και θαλασσινά)". Ακολούθησαν τα επόμενα χρόνια, στο Λύκειο πια, διάφορα θέματα όπως:

- " Διαχρονικά μέσα αλίευσης στον Κόλπο Καλλονής" τότε που το πρόβλημα των ιχθυοτροφείων και της υπεραλίευσης, ιδιαίτερα των οστράκων, ήταν εντονότατο.
- " Μελέτη της γεωλογικής δόμησης της ευρύτερης περιοχής του Πολιχνίτου και διαχρονικές επιπτώσεις της στην απασχόληση και την οικονομία της περιοχής." Τότε που εξέπνεε το μάθημα της Γεωλογίας από τα σχολεία.
- " Μουσειακές Συλλογές στην ευρύτερη περιοχή του Πολιχνίτου" τότε που στηνόταν στα πόδια της η Συλλογή Φυσικής Ιστορίας στη Βρίσα με τα εξαιρετικά απολιθώματα της.
- "Η ιστορία στη Μέση Εκπαίδευση στον Πολιχνίτο μέσα από τα αρχεία του Σχολείου μας" τότε που άρχιζε μια ακόμα εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στο χώρο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στη χώρα μας.
- Το πάντα επίκαιρο για τη περιοχή μας θέμα "Συλλογή και έκθλιψη ελαιοκάρπου. Επιπτώσεις απ' το περιβάλλον και στο περιβάλλον"
- Το μόνιμο πρόβλημα όχι μόνο της περιοχής μας "Διαχείριση των απορριμμάτων και αποβλήτων της ευρύτερης περιοχής Πολιχνίτου"
- "Οι υγροβιότοποι του Κόλπου Καλλονής στην Περιοχή Πολιχνίτου"

Το θέμα μας: Για τη φετινή χρονιά, που είτε θέλουμε είτε όχι μας απασχολεί ή μας απασχολούν με το θέμα "των ταυτοτήτων" η σκέψη μας στράφηκε αρχικά στα **ξωκλήσια** της περιοχής μας, μιας και το ξωκλήσι πάντα συγκινεί και πάντα διεγείρει τη μνήμη ("εις το βουνό εκεί ψηλά ειν'...") και τη φαντασία.

Ύστερα όμως από ωριμότερη σκέψη προκρίθηκε να ασχοληθούμε γενικότερα με τους **χώρους λατρείας της περιοχής μας** και επειδή το θέμα αποκτούσε μεγάλες διαστάσεις, έτσι ώστε να μην μπορεί να ολοκληρωθεί σε μια σχολική χρονιά, προτιμήσαμε να ασχοληθούμε με ένα μικρό μέρος του: με τους **χώρους λατρείας μόνο της περιοχής Βρίσας**.

Όταν λέμε χώρους λατρείας εννοούμε φυσικά τη **κεντρική εκκλησία, τα παρεκκλήσια, και τα εξωκλήσια αλλά και τα ερείπια παλιών τέτοιων κτισμάτων καθώς και τα απομεινάρια ή ακόμα και τις πληροφορίες για την ύπαρξη χώρων λατρείας προχριστιανικών ή άλλων θρησκειών**.

Πιστεύουμε ότι όλα αυτά αποτελούν έναν συνδεδετικό κρίκο της ζωής και της ιστορίας των κατοίκων αυτής της περιοχής αυτοχθόνων ή κατακτητών ή μεταναστών.

Δείχνουν την αναγκαιότητα της θρησκείας σε όλες τις εποχές και όλους τους πολιτισμούς.

Η ομάδα μας: Η ομάδα μας φέτος αποτελείται από όλους τους μαθητές του Λυκείου που μένουν στη Βρίσα που δυστυχώς όμως είναι πολλοί λίγοι. Πιστεύουμε ότι οι μαθητές αυτοί και μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχουν για το θέμα αλλά και πρακτικά μεγαλύτερες δυνατότητες να ασχοληθούν με αυτό.

Οι μαθητές αυτοί είναι οι παρακάτω:

1. Καλατζή Ειρήνη του Κων/νου από τη Α' τάξη
2. Κούτσκος Χρήστος του Γεωργίου "
3. Μουράτωφ Αλέξης του Αλέξ. "
4. Τσέλεκα Μυρσίνη του Βασιλείου "
5. Κοντός Βασίλειος του Σταυρ. από τη Β' τάξη
6. Ντινενης Χαράλαμπος του Γεωρ. "
7. Θεοδωρέλλη Ελένη του Θεοδώρου από τη Γ' τάξη
8. Κοντού Ελένη του Σταύρου "
9. Ταξείδη Έφη του Δημητρίου "

Υπεύθυνοι της Ομάδας είναι οι καθηγητές:

1. Νικέλλης Ευστράτιος, χημικός
2. Σουλάκης Παναγιώτης, μαθηματικός

Η πορεία μας: Ο σκοπός μας είναι να αφήσουμε τελευταία την κεντρική εκκλησία του χωριού, τη Ζωοδόχο Πηγή, γιατί μ' αυτήν ίσως χρειασθεί να αφιερώσουμε ολόκληρη χρονιά.

Οι χώροι

Λατρείας στη Βρίσα

Στα πρώτα της βήματα η ομάδα μας εντόπισε και κατέγραψε τους εξής χώρους λατρείας στην περιοχή της Βρίσας:

- Ενοριακή Εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής.
- Το παρεκκλήσιο του Αγ. Παντελεήμονα
- Τα παρεκκλήσια του χωριού:

1. Αγ. Κωνσταντίνος
2. Αγ. Παρασκευή
3. Αγ. Μαρίνα
4. Αγ. Εφραίμ
5. Αγ. Ιωάννης (νεκροταφείο)

- Τα παρεκκλήσια των Βατερών:

1. Αγ. Ευστάθιος
2. Αγ. Ραφαήλ
3. Αγ. Ιωάννης ο θεολόγος

- Τα εξωκλήσια:

1. Αγ. Θεράπων
2. Παναγιούδα
3. Αγ. Γεώργιος
4. Ταξιάρχης
5. Αγ. Άννα (Νιγίδας)
6. Αγ. Δημήτριος (Λαγκάδας)
7. Αγ. Ειρήνη
8. Αγ. Θεόδωρος
9. Αγ. Δημήτριος
10. Αγ. Άννα
11. Ταξιάρχης (αστράγγος)
12. Αγ. Ιωάννης Ρώσος
13. Χριστός (μεταμ/ση)
14. Αγ. Αικατερίνη
15. Αγ. Ιωάννης Καλυβίτης.

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

16. Προφήτης Ηλίας
 17. Αγ. Φωκάς
 18. Αγ.Ιωάννης Καλυβίτης
 (Λαγκάδα)

• Τα ερείπια των
 χριστιανικών ναών:

1. Του αγ. Γεωργίου της
 Νιγίδας

2. Των
 παλαιοχριστιανικών
 ναών στον άγιο Φωκά.

3. Των μικρών ναΐσκων
 στην περιοχή του
 Παλιόπυργου

• Τα χνάρια του ιερού
 του Διονύσου του
 Βρυσαγενούς στο
 ακρωτήριο του Αγ.
 Φωκά.

• Τέλος θα ψάξουμε για
 την ύπαρξη, κατά την
 διάρκεια της
 τουρκοκρατίας,
 τζαμιού στη ομώνυμη
 γειτονιά του χωριού.

📊 📄 Στατιστικές παρατηρήσεις

- ❖ Από όλους τους ναούς που χρησιμοποιούνται σήμερα είναι αφιερωμένοι:

➤ Σε αγίους	21
➤ Στην Παναγία	2
➤ Σε Επουράνιες Δυνάμεις	2
➤ Στον Χριστό	1
➤ Σε πρόσωπο της Παλαιάς Διαθήκης	1

- ❖ Δυο εκκλησάκια προς τιμήν του ίδιου "προσώπου" υπάρχουν σε τέσσερις περιπτώσεις :
Για την αγία Άννα, τον άγιο Δημήτριο τον Άγιο Ιωάννη τον Καλυβίτη και τον Ταξιάρχη
 Φυσικά υπάρχουν και άλλοι αϊ-Γιάννηδες αλλά αυτοί είναι διαφορετικοί από τους ...44.

- ❖ Όταν εορτάζουν τα εκκλησάκια της περιοχής μας δεν υπάρχουν "εορτάζοντες" στο χωριό στις περιπτώσεις:
 - ◆ Του αγίου Εφραίμ
 - ◆ Του αγίου Φωκά
 - ◆ Του αγίου Παντελεήμονα
 - ◆ Του αγίου Θεράποντα (μόνο Θεραπεία)
 - ◆ Του αγίου Ραφαήλ (μόνο Ραφαέλα)

Όταν γιορτάζουν οι αϊ-Γιάννηδες του χωριού κανείς ...Γιάννης δεν γιορτάζει. Το ίδιο ισχύει και για τη Ζωοδόχο Πηγή και την Παναγιούδα.

🔍 ? Παράλειψη

Φυσικά δεν είναι δυνατό σε μια μικρή περιοχή, στα πλαίσια ενός μικρού χωριού να τιμώνται όλοι οι άγιοι. Έστω και αν πρόκειται για πολύ γνωστούς αγίους με πολλούς κατοίκους της περιοχής να έχουν το όνομά τους.

Αν κάποιος ξένος όμως επισκεφθεί **τα Βατερρά και ιδιαίτερα τον Άγιο Φωκά** και δει το λιμανάκι γεμάτο πλεούμενα σίγουρα θα εκπλαγεί αν διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει στην περιοχή μικρή ή μεγάλη εκκλησία προς τιμήν του **Αγίου Νικολάου**, του προστάτη των θαλασσινών.

Και το κενό φυσικά δεν καλύπτεται από το ότι το αριστερό κλίτος (γι αυτόν που μπαίνει) της ενοριακής εκκλησίας της Ζωοδόχου Πηγής είναι αφιερωμένο στον Άγιο Νικόλα, οπότε και στις 6 Δεκεμβρίου, που γιορτάζει, το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας τελείται στην αντίστοιχη μικρή αγία Τράπεζα του κλίτους αυτού.

📖 🏠 Οι πηγές μας:

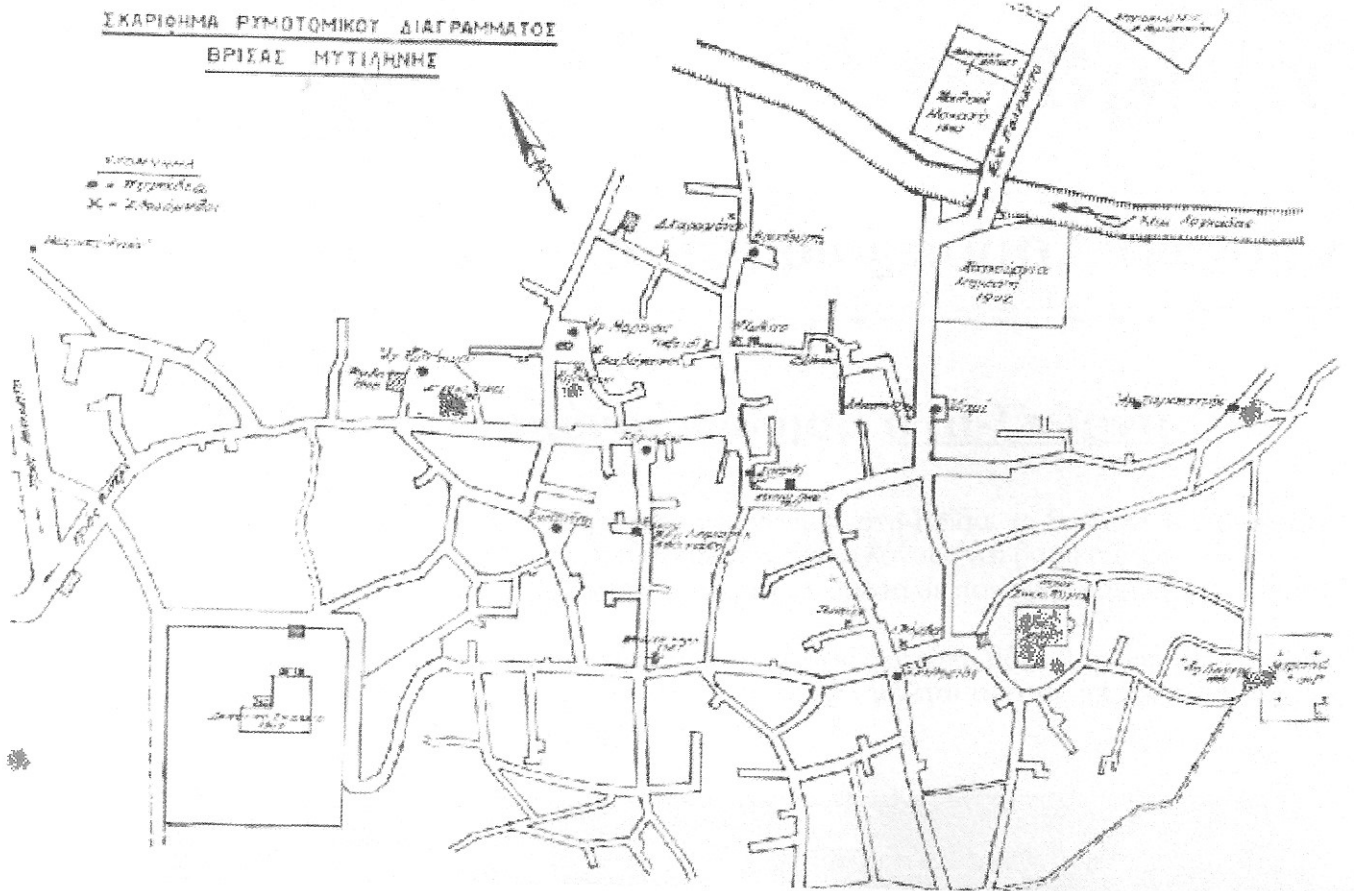
Στην προσπάθεια μας αυτή θα έχουμε πολύτιμο βοηθό το μοναδικό για τη Βρίσα βιβλίο του αείμνηστου βρυσαγώτη δασκάλου και λαογράφου Κώστα Τσέλεκα: **"Το χωριό μου, Η Βρίσα της Λέσβου"**

Πολλά επίσης περιμένουμε από τη συνεργασία της ομάδας μας με τον **εφημέριο του χωριού** πατέρα Ξενοφώντα Σάμιο.

Πέρα από αυτά με χαρά θα δεχθούμε τη βοήθεια οποιουδήποτε έχει στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με το θέμα μας.

Έτσι πιστεύουμε ότι θα συμπληρωθεί η προσπάθεια από την επιτόπια παρατήρηση.

Χαρτογράφηση της περιοχής μας.

Το παραπάνω διάγραμμα το πήραμε από το βιβλίο του **Κ. Τσέλεκα "Το χωριό μου, η Βρίσα Λέσβου"**

Στο διάγραμμα αυτό (τουλάχιστον στις έγχρωμες εκδόσεις του εντύπου μας) με πορτοκαλί χρώμα είναι σημειωμένες οι θέσεις της ενοριακής εκκλησίας του χωριού και των υπόλοιπων ναΐσκων του.

Η πρώτη αριστερά πορτοκαλί κουκίδα δείχνει περίπου το ύψος της θέσης του **Αγ. Εφραίμ** (που βρίσκεται αριστερότερα), συνεχίζοντας δε προς τα δεξιά συναντάμε κατά σειρά τον **άγιο Κων/νο**, την **Αγία Μαρίνα**, την **Ζωοδόχο Πηγή** με το παρεκκλήσι του **Αγίου Παντελεήμονα** και τέλος τον **Άγιο Ιωάννη** στο νεκροταφείο και την **Αγία Παρασκευή** πλησιέστερα στο ποτάμι.

Στο επόμενο:

Στο επόμενο τεύχος μας θα αρχίσουμε την παρουσίαση με το πιο προσφιλές εξωκλήσι της περιοχής, τον **Άγιο Γεώργιο**.

Παράλληλα με αυτό όμως θα ασχοληθούμε και με έναν άλλο χώρο -παλαιότερης λατρείας- του Αγίου Γεωργίου στην περιοχή της Νιγίδας. Πρόκειται για τα ερείπια του ναού στην

αγροτική και ορεινή περιοχή Νιγίδας, στη Βρίσα, όπου παλιότερα υπήρχε οικισμός που καταστράφηκε γύρω στον 14^ο με 15^ο αιώνα από τους πειρατές.

